

PERCEPȚIA AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE CU PRIVIRE LA TINERI ȘI PARTICIPAREA LOR LA PROCESUL DE DECIZIE

RALUCA POPESCU
ANA MARIA PREOTEASA

Studiul prezintă analiza interviurilor cu autorități publice locale: persoane din consiliile locale (primari, viceprimari, consilieri, purtători de cuvânt), din direcțiile județene de tineret și sport, din conducerea unor unități de învățământ etc. Principalele teme au vizat problemele tinerilor, participarea lor la luarea deciziilor în localitățile respective, obstacolele întâlnite, precum și soluții pentru creșterea gradului de participare a tinerilor.

PROBLEMELE TINERILOR

În general, persoanele intervievate au accentuat dificultățile legate de resursele materiale insuficiente, de lipsa locurilor de muncă, criza din domeniul locuințelor, migrația internă sau externă a tinerilor, sistemul de învățământ ineficient și neadaptat la cerințele societății moderne. Cel mai adesea, aceste probleme au fost considerate și obstacole în calea afirmării și participării tinerilor.

Standardul de viață scăzut (veniturile insuficiente)

Problema generală a tinerilor, ca și a populației pe ansamblu, este standardul de viață scăzut, veniturile insuficiente. Majoritatea celor intervievați au indicat un complex problematic care include: lipsa banilor, a locurilor de muncă, lipsa locuinței etc.

„Prima problemă ar fi cea legată de problema materială...tinerii nu au bani, nu au servicii, din ce să trăiască?” (Viceprimar, comună).

„Cred ca problema principală, nu numai a lor, este cea a nivelului scăzut de trai, a veniturilor, a locurilor de muncă” (Director casă de cultură, oraș).

„Veniturile realizate din munca terenului sunt totuși insuficiente pentru a-și acoperi toate nevoile, de aceea caută câte un loc de muncă la oraș, unii găsesc, unii ... ce e mai dureros, au apelat la legea 416” (Viceprimar, comună).

„Problemele cu care am sesizat că se confruntă tinerii sunt legate de veniturile foarte mici care conduc la imposibilitatea de a cumpăra o locuință, de a se distra” (Viceprimar sector, București).

„Problema este banul. Din ban derivă o groază de lucruri: locuința, mașina și multe altele, faptul că ai un loc de muncă la 60 km etc.” (Consilier primărie, Oradea).

„Trebuie să recunoaștem că o parte dintre problemele lor sunt create de noi, de adulți și de ceea ce s-a întâmplat și pe plan politic, și pe plan economic în ultimii ani. Pentru ei este o mare problemă partea asta economică și găsirea unui loc de muncă, posibilitatea obținerii unei locuințe prin forțe proprii” (director liceu, București).

Majoritatea celor intervievați au identificat un model cauzal de tipul: nu există locuri de muncă, sau există, dar prost plătite – nu există venituri suficiente – standard de viață scăzut – nemulțumire – (e)migrație/participare scăzută (la nivel decizional, dar și social, în general).

„Lipsa unui loc de muncă, lipsa unui interes față de ei din partea statului, lipsa banilor, care în mod automat te duce la lipsa unei locuințe, lipsa unui automobil, lipsa unui confort minim ... și atunci sunt debusolați, caută să plece, creierele, ați văzut foarte bine, pleacă” (viceprimar sector, București).

Locurile de muncă

Probabil cele mai importante probleme ale tinerilor sunt legate de locurile de muncă. Lipsa, sau oferta inactivă de locuri de muncă sunt aspecte menționate, practic, în toate interviurile realizate.

În urma analizei, am identificat mai multe aspecte problematice legate de locurile de muncă:

a. **lipsa** lor, oferta de locuri de muncă insuficientă, consecința fiind o rată a șomajului ridicată

„Aceasta e problema-problemelor – locurile de muncă din localitate. Șomajul oficial declarat este vreo 12%, dar cel real este de vreo 43%” (primar, oraș).

„Prima problemă cu care se confruntă este lipsa locurilor de muncă, sunt foarte mulți tineri care, efectiv, nu au un loc de muncă” (viceprimar, comună).

„Să împărțim tineretul în două părți – cel care vrea să învețe și să-și continue studiile, și cealaltă grupă care nu-și mai poate permite să meargă la facultate : amândouă categoriile se lovesc de lipsa locurilor de muncă” (consilier primărie, Oradea).

„Principala problemă a tinerilor sunt locurile de muncă, șomajul este foarte ridicat la noi în oraș, e peste media pe județ și se acutizează la tineri” (lucrător Primărie, oraș).

Cauzele acestei situații țin de contextul economic: închiderea întreprinderilor, disponibilizări masive, prea puține inițiative particulare care să poată absorbi întreaga forță de muncă disponibilă.

„În 1990, uzina de producție de apărare avea 18 700 de salariați, acuma mai are 5 300 și în următoarele zile va disponibiliza patru sute și ceva. Din 1990 uzina a angajat foarte puțini tineri absolvenți de la cele două licee din localitate și de atunci șomajul este în creștere. Noile unități economice care s-au dezvoltat în localitate sunt de mărime mică sau mijlocie și nu absorb tinerii calificați, care ar putea să-și valorifice capacitatea de muncă. S-au dezvoltat numai unele unități de prelucrare a lemnului (cam două, trei semnificative și vreo patru mai mici) și, de asemenea, de confecții. În prelucrarea lemnului sunt angajați în jur de 110–120 de tineri, la confecții se ajunge aproximativ la 300–400, însă mult mai multe locuri de muncă ar trebui create” (primar, oraș).

b. **oferta de locuri de muncă inadecvate**, care nu necesită calificare, prost plătite și care nu oferă nici o perspectivă tinerilor.

„Problema lor ține de imposibilitatea de a-și pune în practică valoarea, din motivul că nu există locuri de muncă adecvate pe toate nivelurile (...) Nenorocirea este că marea majoritate consideră că tineretul poate fi folosit la munci fără pregătire, necalificate, chiar dacă ei au o anumită calificare. De ce?... pentru că la noi economia deocamdată stă foarte prost în sine” (profesor universitar, București).

„Problema este integrarea lor într-o activitate care să le asigure existența, dar care să fie în conformitate și cu nivelul lor de studii, și cu ce le-ar plăcea să facă; întotdeauna ajung să facă altceva decât ce vroiau...” (director liceu, București).

„Chiar pe unele posturi în administrație și în învățământ salariile sunt mici, de multe ori neatractive, tinerii vor mai mult” (viceprimar, comună).

c. condițiile impuse de angajatori – experiența pe care nu au cum să o dobândească dacă nu îi angajează.

În condițiile unei oferte de locuri de muncă limitate, tinerii intră în competiție cu oameni cu experiență, aceștia fiind, de obicei, preferați. Mai mult, posturile sunt adesea blocate de cei mai în vârstă, care mai au câțiva ani până la pensie și care sunt dificil de înlocuit.

„Peste tot îți se cere experiență, dar nimeni nu îți dă posibilitatea să o faci, unde te duci îți cer un an sau doi, sau cinci ani de experiență, dar nu-ți dă nimeni posibilitatea să-ți faci experiența asta” (autoritate din primărie, oraș)

„Locurile de muncă sunt limitate și e normal ca aceste locuri de muncă să fie ocupate de anumite persoane mai în vârstă care sunt și pregătite și care au și o experiență și e greu să-i înlocuiești fără o altă formă, de exemplu o pensionare mai din vreme...” (viceprimar, comună).

d. accesul limitat de practica angajatului prin „pile”.

„O altă problemă o reprezintă oferta redusă de locuri de muncă, precum și accesul la locurile de muncă care se face mai ales prin „pile”” (funcționar primărie, oraș).

e. lipsa perspectivelor (profesionale)

Toate aspectele sesizate anterior conduc la un context problematic general, care pune sub semnul întrebării afirmarea, nu numai profesională, a tinerilor. Lipsa de perspective este o altă problemă frecvent menționată în interviuri, asociată, de cele mai multe ori, imposibilității de a găsi un loc de muncă satisfăcător.

„Pentru tineri asta e cea mai presantă și stresantă problemă: afirmarea profesională sau umană” (primar, oraș).

Migrația spre urban sau în străinătate

Datorită lipsei locurilor de muncă, datorită lipsei de perspective (profesionale și nu numai) mulți tineri migrează în căutarea unei slujbe sau a unui mediu care să le aducă satisfacții. Astfel, o altă problemă des menționată a fost părăsirea comunității de către tineri.

În interviurile realizate s-au menționat trei tipuri de migrație:

dinspre rural către urban:

„La nivel de comună, nu reușim să creăm locuri de muncă, așa că nu le dăm posibilitatea să rămână aici” (viceprimar, comună).

„Tinerii au o altă viziune față de înaintașii lor, și e normal să plece acolo unde consideră că e mai bine. Viața de oraș e mai plăcută” (viceprimar, comună).

Diferența rural – urban în sine este, adesea, percepută ca o problemă. În câteva interviuri s-a semnalat un complex al tinerilor de la sat față de cei de la oraș:

„Am văzut că se manifestă fenomenul ăsta... să-i zic un handicap, un sentiment de inferioritate față de cei din oraș, un handicap venit din faptul că ei sunt din mediul rural și ceilalți din mediul urban” (director școală, comună).

dinspre orașe mici, fără multe posibilități de afirmare **către oraș mari**, cu oferte mai atractive:

„Mulți nu s-au mai întors în localitate, au încercat să-și găsească loc de muncă în orașele mult mai mari (funcționar primărie, oraș).

„Dacă până în '90-'95, din localități din jurul orașului nostru aicea veneau să-și găsească un loc de muncă, acum a început invers: se plece de la noi ca să poată găsi un loc de muncă” (primar, oraș).

în străinătate ca migrație pentru muncă sau emigrare:

„Sunt foarte mulți tineri care caută pe orice cale să plece în țări străine ca să câștige pâinea, pentru că aici nu au unde, în țări în care nici nu mă gândeam, acum pleacă tineri în Coreea de Sud...” (viceprimar, comună).

„Neavând locuri de muncă, o sursă de venituri, ba migrează, ba pleacă cine știe pe unde, în străinătate; se duc; muncesc cine știe pe cât, alții rămân, alții se întorc cu banii cheltuiți, o iau de la capăt” (director casă de cultură, oraș).

„Învățământul nostru este de înaltă performanță și apare o frustrare: elevi foarte buni nu-și găsesc drumul firesc al afirmării în viață. De aceea din localitate sunt mulți plecați în străinătate (...) Fenomenul zice-se că e mai prin toată țara, dar parcă la noi e mai mult. Știm că pleacă și specialiști din uzină, foarte buni meseriași, sau absolvenți de liceu care au o capacitate intelectuală deosebită, sau chiar absolvenți de instituții de învățământ superior care nu și-au găsit serviciu (primar, oraș).

Școala, programa școlară, sistemul de învățământ

Deși pentru majoritatea intervievaților învățământul din localitate reprezintă unul dintre aspectele pozitive și chiar un prilej de mândrie, adesea este invocat și ca problemă. Rezultatele de la olimpiadele pe județ, procentul mare de tineri care urmează o facultate sunt indicatori de performanță des menționați. Toate aprecierile se referă însă la potențial și mai puțin la eficiența sistemului. Acesta este evaluat drept „conservator”, „rigid”, „învechit”, „depășit” etc. Analizele critice indică o lipsă de deschidere, o inadaptare a școlii (prin curriculum, metode de predare, profesori) la ritmul schimbărilor socioeconomice și culturale, în general.

„Colegiul tehnic din localitate merge tot pe specializările de acum 10 ani (strungari, frezori) care nu se mai caută. Ne trebuie croitori, tâmplari; s-au deschis câteva firme de tâmplărie care zic: angajăm tâmplari cu carte de muncă, dar să fie de meserie. Dar nu, ăștia fac numai frezori sau numai strungari. Deci mai trebuie să se miște” (funcționar la primărie, oraș).

Felul în care e conceput sistemul are repercusiuni asupra tinerilor, care nu reușesc să își dezvolte capacități de adaptare. În universități nu se pune accent pe pregătirea practică, tinerii absolvenți având un mare deficit, care se transformă într-un handicap la angajare.

„Sistemul de învățământ foarte rigid nu-i lasă să se desfășoare și dacă din fragedă tinerețe nu ai posibilitatea să fii pe picioarele tale, să încerci să faci ceva nou, după aia e inutil ... La americani vezi până și în filme: stăm toți cu învățătorul, povestim despre nu știu ce ... La noi nu, eu sunt domn' profesor, eu sunt așa, mie să nu-mi spui tu, ce părere ai tu; spun eu ce trebuie și tu trebuie să înveți pe de rost. Învățând pe de rost, nu-ți dezvolti personalitatea” (funcționar la primărie, oraș).

„Tinerii care termină studiile universitare nu au pregătirea practică necesară pentru a face față sarcinilor unui loc de muncă. Au nevoie de o persoană cu experiență de la care să învețe și să se integreze cât mai rapid” (viceprimar sector, București).

Datorită calității în scădere a învățământului, a neconcordanței dintre pregătirea oferită și cerințele de pe piața muncii, școala a ajuns să nu mai reprezinte o valoare pentru mulți dintre tineri, în opinia unora dintre intervievați.

„Din păcate, școala nu mai este tratată cu interesul de acum 20 de ani; probabil au văzut și ei în jurul lor că unii reușesc în viață, fără să aibă foarte multă școală. Pentru noi, dascălii, e un fel de deziluzie să constăți că nu mai au stimulentele, motivația necesară pentru școală și din păcate trebuie să recunoaștem că, în general, calitatea învățământului a scăzut” (director liceu, București).

Nesiguranța zilei de mâine

O problemă des amintită o reprezintă „nesiguranța zilei de mâine” care face referire, în fapt, la situația socioeconomică, în ansamblu. Deși nu este specifică tinerilor, ci este a tuturor categoriilor de populație, se consideră că ei vor fi cei mai afectați, în timp.

„O altă problemă pe care o au este nesiguranța zilei de mâine; nu este a tineretului, este a oricărei persoane la orice nivel și la orice vârstă, dar este păcat că ei vor suferi cel mai mult, pentru că ei sunt generația de mâine” (profesor universitar, București).

Locuința

Locuința este un alt aspect problematic pentru tineri. Majoritatea locuiesc cu părinții sau cu chirie, fără posibilități reale în viitorul apropiat sau chiar pe termen mediu de a-și putea achiziționa o locuință.

„N-au locuințe, n-au posibilitatea să-și facă o locuință ... le trebuie 40 de ani ca să-și cumpere o casă” (profesor universitar, București).

Posibilitățile de petrecere a timpului liber

Locurile în care tinerii își petrec timpul liber se rezumă, cel mai adesea, la baruri și discoteci.

„Nu avem cinematografe, a fost concesionat spațiul unei discoteci; nu prea ai unde să pleci în timpul liber, undeva unde să ieși să te relaxezi; parcuri sunt prea puține...” (autoritate din primărie, oraș).

Nu există cinematografe (în Hațeg, deși e oraș, nu e cinema), se organizează spectacole foarte rar, la acelea care sunt lumea vine buluc...Locurile de distracție pentru tineri sunt, în general, doar baruri și discoteci, lipsesc punctele în care s-ar putea aduna, pentru ca apoi să se poată „asocia”; dintr-o discotecă, probabil, nu va ieși niciodată o asociație, dar dintr-o sală de sport, poate (consilier DJMTS, oraș).

O consecință negativă identificată este crearea unei „culturi TV”, în special la cei foarte tineri, care asimilează informațiile difuzate, neselectiv.

„Există puține posibilități de petrecere a timpului liber: nu teatru, spectacole mai puțin... și apare fenomenul ăsta, să-i zic, cultura TV, în care copiii iau de bun tot ce văd la televizor...” (director școală, comună).

Alte probleme

Pe lângă problemele descrise anterior care au fost menționate în multe interviuri, există unele cu o frecvență de apariție mai redusă, de care însă trebuie ținut cont.

Natalitatea

„O altă problemă ar fi natalitatea, care la tineri e foarte scăzută...” (funcționar la primărie, oraș).

Conflictul între generații

„Părinții trebuie să încerce să aibă o relație apropiată cu copiii” (funcționar la primărie, oraș).

PARTICIPAREA TINERILOR LA LUAREA DECIZIILOR

Deși dezirabilă, participarea tinerilor la toate nivelurile este considerată scăzută, iar explicațiile pentru această situație includ atât factori de ordin psihologic cât și contextul general al societății, care nu permite o implicare activă a tinerilor. Se consideră că nu au fost suficient dezvoltate elementele care ar putea să stimuleze și să motiveze participarea.

„... în Cugir, la fel ca și în țară, tinerii au o participare foarte scăzută ... nu știu ce motive ar putea fi, dar nici nu sunt stimulați, nici nu sunt capacitați să participe la dezbateri, e o stare de apatie” (consilier primărie, oraș).

„Nu prea încearcă să schimbe lumea, sunt chiar puțin blazați și, cred, dezamăgiți de ce se întâmplă în jurul lor...” (director liceu, București).

„... dar efectiv la dezbaterile treburilor cetății nu se implică tinerii, nu știu de ce, apatia e generală, nici vârstnici nu se implică în mod deosebit, dar tinerii ar trebui să fie un pic mai...” (consilier primărie, oraș).

La nivelul școlii

Sistemul de învățământ a menținut o metodă de stimulare și învățare a participării la luarea deciziilor prin organizarea unor consilii de reprezentanți ale claselor de elevi. Acestea înlocuiesc vechea structură de comandanți (de clase și grupe), având un rol de reprezentare în fața conducerii școlii.

„Fiecare clasă are un consiliu din care fac parte și trei reprezentanți ai elevilor, alături de profesorii care predau la clasa respectivă și de dirigintele de la clasă. La nivelul instituției, există Consiliul Reprezentativ al elevilor format din câte un reprezentant al fiecărei clase, cu care

directorul sau consilierul educațional se întâlnește lunar, discută probleme ale tinerilor. Și în Consiliul de Administrație este un reprezentant al elevilor, de regulă cel mai bun al școlii, și el participă nu la toate ședințele Consiliului de administrație, dar la cele care au o tematică strâns legată de problemele lor disciplinare, de orientare profesională, chiar extrașcolară” (director școală, comună).

„Acest reprezentant este un purtător de cuvânt al celorlalți elevi din școală. Aceste consilii se întrunesc din când în când, în momentul în care apar probleme, se dezbate problema împreună cu conducerea școlii, cu diriginții, cu consiliul educativ și așa mai departe” (Director Liceu, București).

La viața comunității

În cadrul administrației publice locale sunt angajați și tineri, dar nu neapărat cu funcții importante care să le confere un rol major în procesul de luare a deciziilor. În schimb, sunt percepuți ca activi și implicați în viața comunității.

„La primărie lucrează foarte mulți tineri care sunt foarte bine integrați și, ca orice tânăr entuziast și plin de energie și de propuneri inovatoare, este foarte activ” (director Casa de Cultură oraș).

În unele comunități, preocuparea școlii de a forma elevii în spiritul implicării în problemele comunității există încă din anii de școală. Se organizează vizite la primărie în cadrul orelor de educație civică. În contrast, elevii de liceu, adolescenții, sunt percepuți ca având o atitudine pasivă față de comunitate.

„Elevii mici din școlile generale vin cu învățătorii, cu diriginții, în cadrul orelor de educație civică să vadă primăria. Noi le explicăm care e rolul primăriei, al consiliului local, ce se dezbate, cei mici sunt destul de receptivi la aceste probleme. Problema e cu tinerii de 17–18 ani care ar trebui să se implice, aici e un pic de blazare, un pic de nepăsare, s-a văzut și la vot...” (consilier primărie, oraș).

Persoanele intervievate oferă multe înțelegeri participării, dezvoltând mai ales dimensiunea informală. Astfel, primarul dintr-o comunitate consideră că tinerii participă la decizie fie și numai prin discuțiile pe care le poartă împreună cu aceștia pe stradă.

„Mergem în mod frecvent pe stradă, ne opresc sau îi oprim, ... seara când mă duc acasă îi opresc de vorbă, îi determin să-și spună punctul de vedere, ce fac, ce-i preocupă...” (primar, oraș).

Politică

Participarea politică nu pare a fi deosebit de activă și, de obicei, la nivelul unei comunități de dimensiuni medii sau mici apare ca redusă la posibilitatea de a se integra într-o organizație de partid.

„... partidele acum încep să-și dezvolte organizații de tineret, nu știu în ce măsură organizațiile astea de tineret reprezintă tinerii sau reprezintă partidul, pentru că aici e cu două tășuri...” (consilier primărie, oraș).

În organizații sportive

Participarea sportivă a tinerilor este des menționată. În multe dintre comunitățile rurale studiate, apare ca fiind singura formă de participare a tinerilor.

În județul Dolj, spre exemplu, fotbalul apare ca o preocupare importantă a locuitorilor comunei și principalul instrument de participare.

„... alte organizații n-avem, formații sportive cu echipe de fotbal avem în fiecare sat” (primar, comună).

Organizațiile de tineri

Numărul organizațiilor de tineret diferă de la un județ la altul, însă peste tot s-a menționat o bună colaborare a acestora cu autoritățile locale, organizând împreună diferite evenimente și dezvoltând diverse programe destinate tinerilor.

„S-au dezvoltat acțiuni pe evenimente: Ziua Adolescentului, 1 Iunie, 1 Mai și întâlniri trimestriale între direcție și asociațiile de tineri din județ – există 10 asociații active de tineret în județ care colaborează cu direcția” (consilier județean, oraș).

Avem 24 de organizații neguvernamentale, cel puțin trei sferturi dintre ele sunt conduse de tineri sau au scopuri care îi interesează pe tineri; ne întâlnim cel puțin o dată pe trimestru, dacă nu mai devreme, când este câte un caz deosebit, îi invităm la primărie și vin aici și le spunem dacă apar programe noi, sau dacă sunt probleme care îi preocupă sau ne preocupă pe noi ca autoritate locală; se fac schimburi de idei și se prezintă programe pentru tineret sau cu caracter social, le aducem la cunoștință ce face primăria...” (primar, oraș).

Cum cred autoritățile că trebuie să se implice tinerii?

În mod sigur, participarea tinerilor apare ca un fenomen dezirabil și valorizat pozitiv, în orice comunitate. Se dorește implicarea în dezvoltarea locală, în special prin contribuția directă, muncind în folosul comunității, benevol.

„Tinerii ar trebui să se implice în ceea ce privește gospodărirea orașului, să vină cineva să zică: da, domnule, nu ne place strada X, vrem să participăm și noi, să vină și primăria cu materiale noi. Venim și muncim patru ore benevol și rezolvăm problema trotuarului de pe strada nu știu care... Pe de altă parte, când sunt solicitați – au fost câteva acțiuni comune ale primăriei cu școlile – nu știu în ce măsură au venit de bună voie sau trimiși de școală” (consilier primărie, oraș).

Participarea tinerilor în cadrul programelor

S-au desfășurat puține programe speciale pentru stimularea și formarea tinerilor, în vederea participării. Cel mai adesea, programele sunt axate pe domeniul economic și au ca obiectiv formarea în domeniul afacerilor.

„Tinerii decid”, cu implicarea ONG-urilor de tineret și politice, s-a centrat pe două aspecte: finanțare și participare la decizie – au fost dezbateri și prezentări privind modalitățile prin care se pot obține finanțări pentru diverse proiecte, apoi s-a făcut o simulare a unei ședințe de Consiliu Județean. Ca finalitate a acestei acțiuni: în decembrie s-a lansat un ghid pentru tinerii întreprinzători cu informații despre cum să-ți deschizi o afacere în 2003 și un CD multimedia pe aceeași temă” (consilier județean, oraș).

OBSTACOLE ÎN PARTICIPAREA TINERILOR

Majoritatea subiecților nu au făcut o distincție clară între obstacole și probleme. Multe dintre problemele menționate figurează, în fapt, și la obstacole,

diferența dintre acestea fiind greu de determinat. Totuși, în urma analizelor, am identificat două mari categorii de obstacole: unele care țin de cadrul obiectiv, de sistem, și altele referitoare la percepția tinerilor de către autorități, la anumite caracteristici ale lor.

Cadrul obiectiv

Asociațiile de tineret

Lipsa lor este principalul indicator al neparticipării. Totodată, este menționată și ca obstacol. Pe lângă faptul că asociațiile de tineret sunt puține, buna funcționare a acestora este amenințată atunci când are loc schimbarea de generație la nivelul conducerii. Astfel, neasigurarea continuității în cadrul organizațiilor de tineret reprezintă un obstacol important în calea participării.

„Un obstacol ar fi lipsa organizațiilor neguvernamentale, sigur, nu total, dar numărul organizațiilor neguvernamentale din județ este foarte mic” (director DMTS, oraș).

„Liderii nu-și pregătesc echipe care să vină după ei atunci când își încetează activitatea, cel mai adesea apar goluri în activitățile asociațiilor atunci când se schimbă generațiile, unele chiar mor” (consilier DJMTS, oraș).

Cauza acestei situații o reprezintă procedura foarte greoaie care trebuie parcursă, **birocrația**:

„Ca să-ți întocmești o asociație în prezent este o procedură foarte greoaie: trebuie mers, trebuie luate aprobări foarte multe, pe la ministere de umblat, metodologia greoaie, stufoasă, costă bani, trebuie un fond de început pe care să-l depui la bancă”... (autoritate din primărie, oraș).

„Asociațiile se înființează greu, cel mai adesea le lipsesc banii. În plus, ordonanța nouă le cere scrisori de la toate ministerele, multă birocrație. Toate aceste proceduri complicate descurajează înființarea asociațiilor, le îngreunează activitatea, iar în final avem prea puține asociații în domeniu...” (consilier DJMTS, oraș).

Mentalitățile cu privire la asociațiile de tineret sunt menționate ca obstacol:

„Asociațiile sunt văzute ca ceva din care ai un profit, «din care îți iese ceva», trebuie schimbată această percepție deformată în rândul tinerilor și atunci probabil se vor implica mai mult” (consilier DJMTS, oraș).

Lipsa banilor a fost invocată de majoritatea autorităților drept obstacolul cel mai evident. Lipsa banilor face să nu existe suficientă implicare nici din partea tinerilor, dar nici din partea autorităților. Idei de programe și proiecte există, însă posibilitățile de finanțare sunt limitate, dacă nu inexistente.

„Cel mai mare obstacol este faptul că nu sunt bani. Cel mai adesea există interes, există și idei, noi din piatră seacă am scos multe, dar fără bani, mare lucru nu poți face” (consilier DJMTS, oraș).

Legislația reprezintă unul dintre cele mai frecvente bariere în calea participării tinerilor. Este criticat ritmul foarte rapid de schimbare a legilor și chiar modul în care sunt concepute, constituindu-se pentru mulți tineri într-un blocaj în calea afirmării personale.

„Ceea ce întâlnesc și cei în vârstă, întâlnesc și cei tineri: nesiguranța zilei de mâine, din toate punctele de vedere, nu numai material, ci din punct de vedere legislativ. Ce astăzi era bine, mâine este prost, nici nu mai știi ce trebuie să faci și cum să faci” (profesor universitar, București).

„Tinerii nu au posibilitatea să se afirme. Sunt niște legi foarte stupide în România la ora actuală, eu nu pot să-mi ocup, de exemplu un post de conducere dacă nu am nu știu câți ani de vechime, inclusiv în administrația publică” (consilier primărie, oraș).

Instituțiile care au fost făcute pentru sprijinirea și stimularea tinerilor sunt, adesea, apreciate ca fiind **nefuncționale**.

„Consiliile școlare, așa cum sunt ele stipulate în regulamentul școlar nu pot funcționa, după părerea mea. La ele trebuie să participe reprezentanți ai școlii, ai părinților, ai elevilor, ai comunității locale și ai agenților economici din zonă, dacă nu cumva am mai sărit pe cineva. Nu cred că putem să îi obligăm noi, școala, pe agenții economici să vină la ședințele noastre să participe și să ia decizii în ceea ce îi privește pe tineri. Nu există cointeresare. Sigur că noi am constituit acest consiliu fiindcă suntem obligați, i-am invitat pe reprezentanții respectivi. Din politețe, din curtoazie, unii au venit, alții s-au scuzat și ne-au mai ocolit; cei care au venit, au făcut act de prezență, dar nu i-am văzut să se implice foarte mult. Până la urmă tot reprezentanții școlii, eventual în colaborare cu primăria, luăm niște decizii, restul sunt prezențe absolut decorative” (director liceu, București).

Școala a fost considerată o problemă și este considerată, în același timp, o barieră a participării la decizie, prin calitatea scăzută a învățământului.

„Există niște bariere cognitive, așa zice, legate de nivelul ăsta mai scăzut la care a coborât învățământul în ultimul timp” (director liceu, București).

Mulți dintre intervievați au analizat critic posibilitățile de reușită în carieră, apreciind că **sistemul de promovare** existent, bazat, adesea, pe criterii subiective, afectează negativ participarea tinerilor în poziții de decizie.

„Situația cea mai derutantă la ora actuală este că, oricât de pregătiți ar fi, dacă nu au suportul pilelor, nu pot promova, nu-i angajează mai nimeni” (profesor universitar, București).

„E o problemă și cu remarcările astea și cu avansarea, pe toate planurile (funcționar primărie, oraș).

Conflictul între generații, deși apare și ca problemă, este menționat și ca obstacol.

„Cel mai mare obstacol îl reprezintă vârsta, lupta aceea între generații și după aceea mentalitatea că un tânăr nu poate să facă ce poate face unul bătrân” (viceprimar sector, București).

Lipsa de susținere din partea familiei, a comunității reprezintă, de asemenea, o barieră în calea participării.

„Cei din casa lor, din comunitatea în care trăiesc nu-i stimulează și nu-i ajută măcar cu o vorbă” (viceprimar, comună).

Accesul limitat la informație reprezintă un obstacol important în calea participării. Pe de altă parte, **mass-media**, un actor important în formarea opiniei publice, nu susține dezvoltarea unui activism comunitar. Informațiile transmise se referă prea puțin la problemele comunității, nu există o cultură civică. Mai mult, programele organizate pentru tineri nu sunt suficient mediatizate, mulți probabil că nici nu le cunosc.

„Nivelul de informare al cetățenilor din orașul nostru este mai redus, tematicile din mass-media, până în momentul de față, sunt puțin stimulative pentru tineri. De regulă, la radio sunt emisiuni de menaj, de religie, de plante, dar acestea care preocupă și constituie esența vieții cetățenilor și tineretului, mai rar. Există o emisiune pe tema gospodăririi orașului, când este invitat primarul sau cineva din serviciile primăriei, dar emisiuni în care să se stimuleze participarea tinerilor și a cetățenilor la activități din localitate nu știu dacă au fost prezentate la radioul local” (primar, oraș).

„Presa nu e interesată foarte mult de programele pentru tineri, de activitățile Direcției în acest domeniu, nu vin la conferințele de presă, nu se interesează de activitățile de acest tip” (consilier DJMTS, oraș).

Un obstacol îl reprezintă chiar **situația din țară, încă incertă**. Din acest punct de vedere, tinerii nu se află într-o situație specială, obstacolul fiind valabil și pentru populație în general.

„Nu există, neapărat, niște bariere instituționale, ci faptul că suntem într-o perioadă de căutăți; România, la ora actuală, este într-o perioadă de căutare a drumului ei, ca și tinerii...” (consilier primărie, sector, București).

Anumite caracteristici ale tinerilor

Neimplicarea, lipsa de participare socială a tinerilor și, în special, la procesul decizional au fost considerate probleme generale de către majoritatea intervievaților, dar și, paradoxal, obstacole în calea implicării. Sunt acuzate anumite trăsături ale lor: **indiferența, blazarea, nepăsarea, apatia, superficialitatea** etc. Contextul socioeconomic general, lipsa unor modele active social, subcultura de cartier sunt posibile explicații pentru această atitudine.

„Foarte mulți sunt indiferenți la tot ce îi înconjoară, nu au treabă, sunt visători poate și presați de contextul social economic în care trăiesc, mulți au aderat la benzile de cartier, mă refer aici la copiii care au provenit din familii monoparentale sau au probleme acasă” (autoritate din primărie, oraș).

„Mulți tineri blazați, merg așa...nu știu unde, se izolează cu alți tineri izolați la rândul lor...la un moment dat se strâng cei care sunt izolați în familie, în societate ...nu prea au nici părinții timp să se ocupe de ei și apucă alte căi pe care nu le dorim” (consilier primăriei, sector, București).

„Sunt blazați, probabil dezamăgiți de ce se întâmplă în jurul lor și, în general, au preocupări destul de superficiale; superficialitatea e o problemă care ne doare destul de tare, care se accentuează și se reflectă în toată activitatea lor” (director liceu, București).

Neimplicarea tinerilor devine un fel de vină care le aparține. Tinerii nu vor, de fapt, să se implice, autoritățile au disponibilitate, însă nu găsesc reciprocitate.

„Să implici pe cineva cu forța... să-i adun...nu se poate. Trebuie să fie o relație biunivocă. În momentul în care apare un grup de tineri, ei vor fi percepuți de autorități, vor primi răspunsuri, vor fi stimulați, trebuie implicare, în primul rând, din partea lor” (funcționar primărie, oraș).

PERCEPȚIA ASUPRA LIDERILOR DIN COMUNITATE

Calitățile liderului

Calitățile necesare pentru un bun lider sunt descrise, cel mai adesea, ca fiind îmbinarea între cele înnăscute și cele dobândite printr-o formare specifică, orientată către dezvoltarea capacităților manageriale.

„Un lider se poate naște cu calitățile necesare, sau le poate învăța. Liderul perfect este cel care întrunește ambele condiții. În România este nevoie de oameni cu experiență, care să fie formați în acest domeniu, iar aceștia, la rândul lor, să îi pregătească pe tineri. Calitățile de lider sunt evidente la unii tineri, dar majoritatea se lovesc de mentalitatea și lipsa de comunicare a persoanelor cu funcții de conducere” (viceprimar, sector, București).

„Un lider ... e cam greu de spus așa în două cuvinte. Există persoane care sunt născute spre a fi lideri, și au o moștenire genetică ce îi ajută foarte mult. Sunt alții care reușesc asta prin educație, cursuri de formare, specializare managerială” (director liceu, București).

„... cred că un lider bun este un manager bun și acestea sunt niște calități native, dar nu este suficient să aibă numai asta, trebuie să fie instruit, educat” (director, Casa de cultură, oraș).

„Trebuie să ai carismă ca să fi remarcat...” (consilier, primărie oraș).

Propuneri de formare a liderilor

Cele mai multe sugestii în ceea ce privește formarea liderilor din rândul tinerilor se referă la apariția unor emisiuni în mass-media, menite să informeze tinerii în legătură cu posibilitățile lor de acțiune și afirmare la nivel local, formarea unui consiliu al tinerilor din oraș și schimbarea sistemului de învățământ, în sensul încurajării participării.

SOLUȚII PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA PARTICIPĂRII TINERILOR LA PROCESUL DE DECIZIE

Soluțiile menționate au în vedere, în primul rând, o schimbare de atitudine la nivelul autorităților, ***o mai mare preocupare pentru tineri, consultarea și implicarea lor în activitățile desfășurate pe plan local.***

„Ca soluție principală, eu văd schimbarea mentalității persoanelor cu funcții de conducere din administrația locală și centrală, deschidere către antrenarea tinerilor” (viceprimar, sector, București).

„Trebuie să muncim mai mult pentru ei, indiferent că facem parte din sfera guvernamentală sau neguvernamentală” (consilier primărie, sector, București).

„Intenționăm să sprijinim constituirea unui consiliu al tinerilor din orașul nostru, care să fie un instrument de consultare pentru primar sau pentru Consiliul Local” (primar, oraș).

„Ar trebui antrenați în toate domeniile vieții sociale, chiar și Consiliul Local s-ar putea implica aici” (director școală, comună).

„Ar trebui creat un cadru organizat în care să fie solicitați, nu să se aștepte să vină ei, să fie cumva invitați, solicitați să își prezinte problemele și propunerile, pentru că altfel ei nu prea vin (...) primăria ar trebui să organizeze o comisie de lucru în care să invite tineri și să discute punctual anumite probleme și să găsească punctual anumite rezolvări” (director liceu, București).

Pentru reușită, este indicată coroborarea acțiunilor realizate de fiecare instituție în parte. Colaborarea interinstituțională, cu organizațiile și asociațiile de tineret, este esențială.

Sunt menționate ***organizarea de cursuri, întâlniri, dezbateri, vizite, simulări:***

„Ar trebui să participe la propagandă electorală, la vizite în instituții...chiar, uite o activitate: o zi din viața unui manager. Să fie invitați astfel de lideri să le vorbească copiilor, să le răspundă la unele întrebări care reprezintă probleme ale lor” (director școală, comună).

„Ar putea fi organizate acțiuni de genul... o simulare a alegerilor locale, cu urnă unde se votează, deci un exercițiu de democrație în care ei să își demonstreze această capacitate de a hotărî, de a ști să aleagă ceea ce este bine, de a conștientiza problemele lor” (director școală, comună).

„Probabil ar trebui organizate cursuri, am avut o temă la radio și am văzut că ei ar fi dornici, sunt receptivi” (funcționar primărie, oraș).

„Cred că am putea organiza la nivelul căminului cultural, cu referentul de cămin, întâlniri, dezbateri cu oameni cu experiență chiar din oraș, chiar și cu cei de la primărie, pentru faptul că noi, prin exemple pe care le putem da, prin proiectele realizate, putem să le dăm încredere că se poate face ceva...” (viceprimar, comună).

„Trebuie implicați în cât mai multe activități, să fie întrebați în școli, în universități, crearea unor mese rotunde, eu știu, niște discuții pur și simplu” (viceprimar, sector, București).

Unele autorități au sugerat antrenarea lor în **proiecte concrete** pentru care să fie plătiți, recompensa financiară fiind puternic stimulativă pentru tineri, în condițiile standardului de viață scăzut care îi caracterizează. Aceasta ar duce, în timp, la o schimbare de mentalitate, care se va concretiza într-o creștere a participării lor.

„Să facem un simpozion, ne adunăm, discutăm, să găsim oportunități de finanțare chiar pe participarea tinerilor, și dacă e organizat, sunt niște bani, atunci automat tinerii reacționează foarte bine la stimulentele astea materiale” (funcționar primărie, oraș).

„Ar fi bine să fie implicați în sport, în turism... le-am da o preocupare care ar fi și bănoasă, în același timp, și ar avea motivație; în momentul în care omul începe cu ceva, reușește să-și strângă bani, să facă ceva mai modern, încet, încet își schimbă și modul de viață și modul de a gândi și își câștigă încrederea în el, că știe că are pentru ziua de mâine și are de unde și ce să pună pe masă” (viceprimar, comună).

Pentru unii dintre intervievați chiar, **angajarea lor într-o măsură mai mare în cadrul administrației locale** ar reprezenta o formă de creștere a implicării în procesul decizional, în problemele comunității, a implicării sociale în general.

„În loc să-i dăm șomaj tânărului un an, doi, mai bine l-am încadra pe o funcție, să zicem, de debutant în administrație, în care tânărul își motivează și activitatea, în același timp capătă și experiență și, probabil, vine și cu noutăți și cred că ar fi o formă de creștere a implicării” (viceprimar, comună).

O cauză posibilă a neimplicării lor o reprezintă lipsa de locuri de muncă. Tinerii nu participă la decizie pentru că nu sunt integrați profesional, social ș.a.m.d. **Crearea de locuri de muncă** ar rezolva multe dintre problemele tinerilor, între care și cea a participării. Interesant este că locurile de muncă sunt singurul aspect menționat și ca problemă a tinerilor, și ca obstacol și ca soluție pentru implicarea tinerilor în procesul decizional.

„Trebuie să le dăm tinerilor posibilitatea să ocupe posturi pe raza comunei, e bine să le creăm locuri de muncă, așa nu o să mai plece din localitate și o să fie și mai implicați în viața comunității...” (viceprimar, comună).

„Tinerii trebuie să fie stimulați cât mai mult, trebuie să le creăm locuri de muncă, așa o să fie mai interesați de ce se întâmplă în localitate” (viceprimar, comună).

Atragerea grupurilor de prieteni, a „găștilor” în acțiuni comune cu autoritățile, implicarea lor pe grupuri, colaborarea între ei în acțiuni civice este considerată o soluție pentru creșterea participării. Pretextul pot fi activități de timp liber, pentru că, față de acestea, există interes și este deschiderea cea mai mare.

„Dacă s-ar crea un Centru de Tineret în care să se adune găștile de cartier, de exemplu, ar crește comunicarea între ei, i-ar obliga la acțiuni comune, i-ar solidariza prin aceste acțiuni. Deși sunt greu de prins, sunt fenomene care «scapă», găștile pot fi atrase într-o colaborare cu autoritățile prin niște acțiuni subtile. Spre exemplu, am avut un proiect la Straja în care au fost aduse găști opuse, nu se puteau suferi între ei, au fost obligați să desfășoare activități comune, iar când au plecat erau prieteni” (consilier DJMTS, oraș).

Pentru **tinerii din rural**, care au cea mai scăzută participare, soluția este **dezvoltarea de asociații**, stimulate prin acțiuni concrete, de tip *caravană*.

„Pentru a încuraja asocierea tinerilor, mai ales din mediul rural, intenționez să realizez o caravană prin comune în care să am discuții cu tinerii din sat, să ofer informații, să las toate documentele necesare pentru actele de înființare de asociații” (consilier DJMTS, oraș).

Diversificarea oportunităților de petrecere a timpului liber este o soluție agreeată de majoritatea intervievaților. Locurile de distracție nu le aparțin cu adevărat, se dorește accentuarea dimensiunii culturale, educative și civice a acestora.

„Avem pe raza comunei căminele culturale, punctele acestea atractive. Ar trebui să le facem să fie ale lor într-adevăr. Căminul Cultural să fie al tinerilor. Avem, de exemplu, o cetate dacică pe raza comunei, sunt sigur că tinerii ajung pe acolo numai ocazional. Trebuie aranjat un punct turistic acolo pentru tineri” (viceprimar, comună).

„Trebuie să facem activități legate de tineret, cel mai posibil de realizat ar fi organizarea de acțiuni de turism în zona noastră ca și în alte zone din împrejurimi, ca și organizarea de lucrări de gospodărire a orașului” (primar, oraș).

O soluție la creșterea implicării o reprezintă chiar **schimbarea tinerilor**. Argumentația este puțin circulară, întrucât din nou se găsește o soluție prin problemă: până la urmă depinde de ei, dacă vor să se implice, o vor face. Trebuie să își schimbe acele trăsături menționate la subcapitolul *Obstacole* și să dobândească altele noi, în acord cu noile cerințe ale societății românești: să fie mai hotărâți, mai implicați, mai bătaioși, mai incisivi etc. Sunt menționate, astfel, anumite calități/capacități pe care ar trebui să le dețină, fără a se indica și modalitatea prin care le pot dezvolta.

„Trebuie să conștientizeze că, dacă vrei să faci ceva, până la urmă trebuie să reușești” (funcționar primărie, oraș).

„Să fie mai viguroși, în sensul să fie mai bătaioși, să zică: îmi trebuie cutare, chiar dacă nu le pot îndeplini cererea, dar să mă determine să analizez. Oamenii ăștia au un punct de vedere, hai să-l ascultăm, să-l analizăm și poate este bine venit și atunci să venim în întâmpinarea lor, deci să fie mai incisivi în problemele specifice (primar, oraș).

„Vreau să vad că ei vin cu niște propuneri și atunci sigur că privesc responsabil lucrurile, în condițiile în care ei propun ceva” (director, Casă de cultură, oraș).

Multe autorități **nu au indicat o soluție concretă** pentru îmbunătățirea participării tinerilor la decizie, întrucât, în opinia lor, toate programele sau soluțiile concrete se reduc la posibilitățile de finanțare. Dacă nu există bani, nu se pot face prea multe. Prin urmare, punctul de pornire într-o strategie de creștere a participării tinerilor îl constituie o mai mare finanțare a acestui sector.

„Soluții concrete pentru îmbunătățire nu prea cunosc ... nu cunosc pentru că nu prea există ... Există dorință, dar nu există posibilitate, financiar mă refer...” (director, Casă de cultură, oraș).

CONCLUZII

În opinia autorităților, cele mai importante probleme ale tinerilor sunt asociate standardului de viață scăzut. Lipsa locurilor de muncă sau slujbele prost plătite, care nu oferă perspective, lipsa locuinței, posibilitățile reduse de petrecere a timpului liber determină o participare scăzută a tinerilor la viața socială, în general, și implicit la procesul decizional. Mulți dintre ei aleg să migreze în localități care le oferă mai multe posibilități, sau chiar în străinătate, unii pentru muncă, alții pentru a rămâne definitiv.

Explicațiile acestor probleme sunt, de regulă, situația socioeconomică de ansamblu sau cea specifică a zonei respective.

Gradul de participare a tinerilor la decizie este unul relativ modest. În orașele mai mari se constată o implicare mai mare în domeniul asociativ, în timp ce în comunitățile de dimensiuni mai reduse participarea crește, în ceea ce privește viața localității. În trei comunități din mediul rural s-au menționat participarea la viața sportivă a comunei (echipa de fotbal a localității). În domeniul politic, participarea este considerată ca fiind scăzută.

Cel mai important obstacol în calea implicării, atât a tinerilor, cât și a autorităților îl reprezintă lipsa banilor. Tinerii nu au suficienți bani pentru a-și înființa asociații, nu au bani pentru a-și desfășura activitatea, nu există bani pentru desfășurarea unor programe destinate lor la nivelul autorităților locale. Celelalte obstacole vizează, în general, cadrul obiectiv: legislația, birocrăția, sistemul de promovare, instituțiile destinate lor, care nu sunt funcționale, lipsa asociațiilor de tineret și lipsa de susținere a acestora, inclusiv prin mass-media. Au fost menționate și obstacole care țin de generația lor, de anumite trăsături care i-ar caracteriza: blazare, apatie, superficialitate.

În toate interviurile s-a susținut necesitatea unei mai mari implicări din partea autorităților. Soluțiile invocate nu au o viziune strategică, de ansamblu, asupra problematicii tinerilor, ci sunt mai mult reacții punctuale la probleme concrete. Au fost date exemple, de la organizarea unor activități de timp liber care să-i atragă, până la angajarea lor într-o măsură mai mare în cadrul administrației publice.

Locurile de muncă reprezintă, de departe, aspectul cel mai dezbătut, apărând menționat ca problemă a tinerilor în general, ca obstacol în calea participării lor și ca soluție pentru îmbunătățirea acestora.